

2.6.2017

Liikenne- ja viestintäministeriö

kirjaamo@lvm.fi

VESILIIKENNELAIN KOKONAISUUDISTUSTA KOSKEVA ARVIOMUISTIO

Lapin ELY-keskuksen toimialueella vesiliikennelakia on sovellettu vähän ja soveltamispäätökset enimmäkseen kohdistuvat sisämaan vesistöihin. Vesiliikennelain 15 §:n alueelliset kiellot ja rajoitukset-päätöksiä ja 16 §:n vesikulkuneuvotyyppiä koskevat kiellot ja rajoitukset -päätöksiä on annettu noin 10 alueelle. Aiemman veneliikennelain mukaisia päätöksiä Lapin lääninhallituksessa annettiin noin 10 alueelle. Alueellista kieltoa ja rajoitusta on sovellettu vesilentosatamien läheisyyteen mahdollistamaan vesilentopaikan toiminta.

Vesiliikenteen haitalliset vaikutukset kohdistuvat luontoon vesilintujen pesimisrauhaan, rantojen syöpymiseen, luonnon virkistyskäyttöön kuten uimiseen ja melontaan, melu- ja häiriövaikutukseen ranta-asutukseen sekä vesiliikenteen turvallisuuteen kuten aallokon muodostumiseen satama-alueilla ja kapeissa salmissa. Em. vaikutukset ovat keskeisimmät perusteet kieltojen ja rajoitusten määräämiselle.

Muutamissa rajoituspäätöksissä pienillä järvillä on rajoitettu (16 §) perämoottorin tehoa meluvaikutusten ja aallokon lieventämiseen.

Lapin ELY-keskuksella on yhtäläinen näkemys kuin arviomuistiossa on esitetty, että vesikulkuneuvotyyppi ei lähtökohtaisesti määrittele haitallisia vaikutuksia. Alueelliset kiellot ja rajoitukset (15 §) on riittävä säädös rajoittamaan haitallisia vaikutuksia, joten 16 § voidaan poistaa.

Tosin vesiskootterien ajotapa ja ajamisen tarkoitus poikkeaa usein häiriövaikutusten osalta muiden vesikulkuneuvojen kuljettamisesta ja siten aiheuttaa paikallista häiriötä ranta-alueilla mm. kapeat vesiväylät sekä uimarantojen ja venesatamien ympäristössä. Moottorikelkkojen kesäajan käyttö vesialueella mm. harjoittelu, kilpailut, matka-ajon ennätyskokeilut poikkeavat myös muusta vesiliikenteestä.

Vesicross-moottorikelkkailukilpailuihin järvien ja jokien vesialueella on kunnissa sovellettu joko meluilmoitusta tai ympäristölupaa lyhytkestoisten tapahtumien järjestämiseen. Vesiliikennelaissa moottorikelkkaa ei ole määritelty vesikulkuneuvoksi, eikä muutokselle ole tarvetta.

Lapin vesiliikenteestä

Sisävesien suurille järville Inarijärvi, Kitkajärvi, Miekojärvi, ja Simojärvi sekä Kemijoelle ja Ounasjoelle on tehty väyläselvitykset, väylämerkit ja reimarit on asetettu Pohjanlahden merenkulkupiirin ja Lapin ympäristökeskuksen toimesta. Väylänpitovastuu on nykyisin kunnilla.

Sisävesien veneväylien ja kiellot ja rajoitukset -päästösten ymmärtämisessä ei ole tullut esiin tulkintavaikeuksia tai ristiriitaisuuksia. Kielto- ja rajoitusalueista ja niiden rajoista ei ole tietoa riittävästi saatavilla kuntien nettisivuilla ja alueiden maastoon merkintä on haastavaa.

Lapin kesämatkailua on tuoteistettu jokireiteillä kumilauttasafareita järjestämällä Muonionjoella (Harrinivan Lomakylä Oy), Tornionjoen Kukkolankoskella Torniossa (koskiluokat I-IV) ja Ivalojoella jo vuodesta 1990 lähtien, jolloin ohjelmapalvelua käytti Muoniossa 10 000 asiakasta. Viimevuosina kumilauttasafareiden asiakasmäärät ovat vähentyneet, mutta uusiakin koskireittejä on ollut ohjelmapalvelukäytössä mm. Raudanjoki Rovaniemellä. Rafting-kilpailuja on järjestetty 2000-luvulla.

ELY-keskuksen näkemys on, että ohjelmapalveluyritykset ovat kumilauttakipparikoulutuksessa, laatimalla pelastussuunnitelmia ja erilaisissa turvallisuushankkeissa palvelun turvallisuutta.

Rovaniemellä luotomatkailun ohjelmapalveluyritykset ovat tarjonneet jokiveneillä safareita Kemi- ja Ounasjoella hitaasti virtaavilla reiteillä yli 20 vuotta. Jokiveneissä asiakaspaikkoja on 12-16. Ohjelmapalveluun sovelletaan mm. kuluttajaturvallisuuslain säädöksiä kuten turvallisuusasiakirjan laatimista oman toiminnan turvallisuusnäkökohtien kartoittamiseen ja parantamiseen. TUKES ohjaa yritysten toimintaa. Tarpeettoman tiukat säädökset voivat tarkoittaa jokivenesafarien kannattavuuden heikentymistä ja toiminnan lopettamista.

Ammattimaisen vesiliikenteen omavalvonnan kehittäminen on keino ohjata vesiliikenteen turvallisuutta ja luonto- ja ympäristövaikutusten huomioon ottamista. Safaritoimintoja varten ei ole ollut tarvetta antaa kielto- ja rajoituspäätöksiä.

Veneen vuokrauspalveluista ELY-keskuksella ei ole tarkkaa tietoa, mutta Tornionjoella, Muonionjoella ja Tenojoella matkailuyritykset vuokraavat jokisoutu- ja perämoottoriveneitä lohen kalastukseen. Vuokrausääntelyä tulisi kehittää siten, että paikalliset veneilyolosuhteiden turvallisuustekijät ovat yrittäjillä ja vuokraajilla tiedossa ja hyvin ohjeistettu kuten virtaavan veden paine ja kylmän veden hypotermiariski. Onnettomuuksia ei ole tapahtunut.

Lopuksi

Muistiossa todetaan, että Ruotsissa vesiliikennettä säätelevään lakiin ei sisälly veneen päällikön ja veneenkuljettajan määrittely, mutta viranomaiset ovat soveltaneet aluksen päällikön vastuuta mm. veneen omistajana ja vuokraajana veneessä ollessaan. Suomessa em. vastuujako olisi hyvä saada lainsäädäntöön ja veneilijöiden tietoon.

Arviomuistiossa todetaan hyvin, että vesiväylänpitoa koskevaa sääntelyä selkeyttämällä ja kokoamalla voitaisiin puolestaan helpottaa väylänpidon hoitoa käytännössä ja vesiliikenteen valvontaa. Vuokravenesääntelyä purkamalla voitaisiin lisätä mahdollisuuksia uusien liikennepalvelujen tuottamiseen. Pääliikkösääntelyn lisäämisellä veneilyä koskevaan sääntelyyn voitaisiin puolestaan helpottaa paitsi vesiliikenteen valvontaa ja turvallisuutta myös edistää automaatiota vesiliikenteessä. ELY-keskuksella on samansuuntainen näkemys muistiossa esitetyn kanssa.

Vastaukset kysymyksiin

1 Vesillä liikkujan käyttäytymistä koskeva sääntely on hyvä raja.

2 Laissa voitaisiin määrittellä vesikulkuneuvot, ryhmitellä koulutusvelvollisuus-, vastuuvaatimukset sekä kulkuneuvon koon että kansainvälisen toiminnan näkökulmasta. Määrittelyn turvallisuusvaatimukset jne. eivät saa johtaa esim. omatekoisten puuveneiden käytön vaikeuttamiseen.

4 Riittää pääsääntöisesti, mutta ohjausta ja itsesääntelyä voisi lisätä. Kuluttajaturvallisuuslain (920/2011) 7 §:n turvallisuusasiakirjan laatimisesta on lain muutoksen (1510/2015) mukaan:

Jos samaa palvelua varten on muun lain nojalla laadittava pelastus-, valmius- tai muu vastaava suunnitelma, 1 momentissa tarkoitettua turvallisuusasiakirjaa ei tarvitse laatia, vaan turvallisuusasiakirjassa selvitettäviä tietoja vastaavat tiedot voidaan koota muun lain nojalla laadittavaan suunnitelmaan.

Palvelun tarjoaja, joka tarjoaa monenlaisia palveluja taikka samaa palvelua useassa paikassa, voi laatia palveluille yhteisen turvallisuusasiakirjan, jossa tarpeen mukaan esitetään palvelun turvallisuusasioihin liittyvät erityispiirteet.

Turvallisuusasiakirjan laatimien oman toiminnan kartoittamiseen ja parantamaan toimintatapaa veneilyohjelmalveluissa on jollain tavalla hyvä säätää vesiliikennelakiin tai kuluttajaturvallisuuslain nojalla. Omavalvonta TUKES:n ohjauksessa soveltuu hyvin ammattimaisen veneilypalvelun tuottajalle.

Veneilyajokortti soveltuu korkeintaan isompien aluksien ammattimaiseen liikenteeseen ja samoin virallinen katsastus.

5 a Kootaan uusi sääntely uuteen vesiliikennelakiin ja asetukseen. Kumotaan vanha hajanainen sääntely kokonaan.

6 Vesikulkuneuvon (aluksen) päällikkö- ja kuljettajamääritelmä luo selkeyttä vastuukysymyksiin. Ruotsissa on sovellettu yksinkertaisesti tätä jakoa, joten samaan malliin, mutta säädöksiin kirjattuna.

7 Vuokravenesäätely lienee paikallaan miehitettyjen vuokraveneiden osalta. Ohjaaminen ja valistaminen turvalliseen veneen käyttöön vuokraveneen vuokraajan, veneilyseurojen ja valvojan suunnalta riittänee miehittämättömien vuokraveneiden osalta.

Vuokrauksen yhteydessä keskustellaan laaditun ohjeen pohjalta keskeisimmät vesiliikenteen turvallisuuteen ja ympäristövaikutuksiin liittyvät asiat.

Kuluttajaturvallisuuslain 5 § Huolellisuusvelvollisuus säädöksen mukaan: Toiminnanharjoittajan on olosuhteiden vaatiman huolellisuuden ja ammattitaidon edellyttämällä tavalla varmistauduttava siitä, että kulutustavarasta tai kuluttajapalvelusta ei aiheudu vaaraa kenenkään terveydelle tai omaisuudelle. Toiminnanharjoittajalla on oltava riittävät ja oikeat tiedot kulutustavarasta ja kuluttajapalvelusta, ja hänen on arvioitava niihin liittyvät riskit. Myös lain 9 § Tietojen antaminen kuluttajalle soveltuu vesiliikenne- ja ohjelmapalvelujen ohjaamiseen.

Vuokraveneitä voivat olla myös ponttooneille rakennetut saunat, joita perämooottoreilla ohjataan. Turvallisuustekijät vaihtelevat paljon.

9 Vapaaehtoinen kouluttautuminen turvalliseen veneilyyn suositeltavaa kerran kymmenessä vuodessa. Veneilyseurat ja poliisi valistavat turvalliseen ja luontoympäristön huomioon ottavaan veneilyyn.

11 Vesiliikennejuopumuksen promillerajan alentamisella 0, 5 promilleen on merkitystä, kun liikutaan vilkkailla ja ahtailla väylillä sekä vaativissa luonnonolosuhteissa myrskyssä, kovassa merenkäynnissä ja kylmien vesien olosuhteissa (hypotermiariski). Säädöksen tiukentamisella voitaneen vähentää meripelastuspalvelusta aiheutuvia kustannuksia.

Luontoympäristöyksikön päällikkö

Jari Pasanen

Ylitarkastaja

Pekka Herva